

Millî Devletimizin Geleceği

Durmuş Hocaoğlu

Bildiri

“Cumhuriyetin Kuruluşunun 80. Yıl Dönümü Vesilesiyle
‘Millî Devlet ve Türkiye Cumhuriyeti’ Paneli

Paneli Düzenleyen Kurumlar:

Türk Ocakları Genel Merkezi ve Ankara Ticaret Odası (ATO)

25 Ekim 2002, Ankara

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Mehmet Şahingöz

Konuşmacılar:

Prof. Dr. Refik Turan: “Millî Devletin Ortaya Çıkması ve Gelişmesi

Yard. Doç. Dr. Durmuş Hocaoğlu: “Millî Devletimizin Geleceği”

Nevzat Kösoğlu: “Millî Devlet ve Kültür”

Bildirinin Yayını:

Cumhuriyetin Kuruluşunun 80. Yıl Dönümü Vesilesiyle ‘Millî Devlet ve Türkiye Cumhuriyeti’ Paneli., Yayına Hazırlayan: Mustafa Kahramanyol., Basım Yeri: Azim Matbacılık., Tarihsiz (Takriben Mayıs 2003), Ankara., s.28-40

Bibliyografya Künyesi:

Hocaoğlu, Durmuş., “Millî Devletimizin Geleceği”. *Cumhuriyetin Kuruluşunun 80. Yıl Dönümü Vesilesiyle ‘Millî Devlet ve Türkiye Cumhuriyeti’ Paneli.*, Yayına Hazırlayan: Mustafa Kahramanyol., Basım Yeri: Azim Matbacılık., Tarihsiz (Takriben Mayıs 2003), Ankara., 16x23,5 cm; s.28-40., Bildirinin Sunulduğu Toplantı: “Cumhuriyetin Kuruluşunun 80. Yıl Dönümü Vesilesiyle ‘Millî Devlet ve Türkiye Cumhuriyeti’ Paneli.”, Paneli Düzenleyen Kurum(lar): Türk Ocakları Genel Merkezi ve Ankara Ticaret Odası (ATO)., 25 Ekim 2002, Ankara

Not: I: Bu metin, basılı metnin taranarak word formatına dönüştürülmesi ile elde edilmiş olup, basılı metinle sayfalar bire-bir özdeştir; ancak, satırlarda fark bulunmaktadır. Not: II: Konuşma bandının çözümünden yapılan basılı metindeki bazı imlâ hataları tarafımdan tashih edilmiştir. Not: III: Basılı metinde bulunmayan soru ve cevaplar banttan çözümlü “EK” başlığı ile verilmiştir.

TÜRK OCAKLARI
GENEL MERKEZİ

ANKARA TİCARET
ODASI

CUMHURİYETİMİZİN KURULUŞUNUN

80. YIL DÖNÜMÜ VEŞİLESİYLE

' MİLLİ DEVLET
VE
TÜRKİYE CUMHURİYETİ '

PANELİ

Millî Devletimizin Geleceği

Durmuş Hocaoğlu

Durmuş HOCAOĞLU – Sayın Başkan, Türk Ocakları Genel Başkanı, kıymetli siyasîlerimiz, kıymetli davetliler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türk Ocakları ve Ankara Ticaret Odasının bu nazik, lütufkâr ve biraz da doğrusu ağır görev yükleyen davetine belki de haddimi aşarak icabet ettim. Böyle bir problemin üstesinden gelmeye ne kadar muktedir olduğumu bilemiyorum; kusurlarımın bağışlanmasını şimdiden rica ediyorum.

Millî devletimizin geleceği konusu, anormal derecede büyük bir başlık; böyle bir başlıktan belki 100 tane doktora tezi çıkar; bunu burada bir yarım saat içerisinde ancak ana hatlarıyla ve çok çok kalın çizgilerle özetlemeye çalışacağım.

Millî devletimizin geleceği konulu bu tebliğimi iki ana başlık altında takdim etmek istiyorum. Birincisi, genel olarak daha teorik bir çerçevede, millî devlet ve ulus devlet nedir, ne şekilde ortaya çıkmıştır; arızî midir, yoksa cevherî midir; ortadan kalkabilir mi; kalkarsa ne olur ve gelişme imkânları, değişme şartları ve eğer bir tehdit söz konusuysa, bu tehditlerin nereden geldiği. İkinci kısımda da, daha özel bir konu olarak, Türkiye Cumhuriyetinin geleceği ve vaktim kalırsa son birkaç dakikada da daha geniş kapsamlı olmak üzere, Türk Milletinin geleceğine dair fikirlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Önce birinci kısımla başlayacağım; genel olarak millî devlet üzerinde ve ulus devlet üzerinde konuşacağım. Hemen konuşmamın başlangıcında, bu iki kavramın birbiriyle örtüşmediğini belirtmekle söze girmek istiyorum.

Sosyal bilimler ile fen bilimleri veya mühendislik bilimleri arasındaki önemli farklardan birisi de, sosyal bilim kavramlarının çerçevelerinin çok daha esnek oluşudur, tanımların çok fazla risk taşımakta oluşudur, daha fleksibl bir karakter taşımakta oluşudur. Fen bilimlerinde tanım çerçeveleri daha sıkıdır, matematikte kesin bir çerçeve de vardır. Bu

yüzden, kavramları kullanırken ihtiyatlı olmakta fayda mülâhaza ediyorum.

Millî devlet “national state” ile millet devlet, yani “nation-state” (Türkçe’de yerleşmiş şekliyle “ulus-devlet”), arasında yakın bağlantı olmasına rağmen birbirleriyle özdeş terimler değildir. Millî devlet, biraz Halduncu bir felsefe zemini üzerinde daha rahatlıkla anlaşılacak bir terim. İbni Haldun’un hâlâ bugün ihtişamını muhafaza eden tarih ve devlet felsefesinin omurgası mesabesinde olan asabiye kavramını biliyoruz. Millî devlet, belirli bir asabiye istinat eden, bu asabiye üzerine müesses ve bu asabiye tarafından tesis, muhafaza ve müdafaa edilen ve devlet dara düştüğünde de herkesin çil yavrusu gibi dağıldığı bir ortamda yalnız devletin kan bedeli ödemek için bu asabiye’nin çocuklarını çağırdığı devlettir. Bu bakımdan, çok milletli bir imparatorluk olan Osmanlı da bir millî devlettir, Selçuklu da, Göktürk de, Türkiye Cumhuriyeti de; bir kurucu asabiye vardır ve İbni Haldun bu asabiye’yi soy asabiyesi olarak çok net bir şekilde tarif eder, aynı soy!

Hiçbir zaman bir devlet, Haldun teorisine göre, istisnaî durumlar hariç, asabiye olmadan kurulmaz. Her devletin bir kurucu omurgası vardır. Bu omurga, aynı soydan ve aynı dilden gelen insanların kurduğu devlettir. Din bağı önemli bir bağıdır, fakat soy bağına göre ikinci derecede kalır. Din bağı, zannedildiğinin aksine, özellikle romantik siyasî İslâmcıların zannettiğinin aksine, soy bağı’nın yanında ehemmiyeti talî derecede kalır. Eğer din bağı birinci derecede önemli bir bağlayıcı bağ olmuş olsaydı, aynı dinden olan bütün milletlerin bir tek devlet çatısı altında toplanması gerekirdi ki, tarihte böyle bir vakıa göremiyoruz. Kılıcın gücü, dinin imanından daha fazla toparlayıcıdır; buna da biz Türkler, Türk Devlet anlayışında “kılıç hakkı” deriz.

Ulus devlet ise — biraz onu açacağım — millî devletin daha rafine, daha ileri götürülmüş bir şeklidir. Ulus devlet tarihin belli bir döneminde ortaya çıkmıştır, belki de bir gün tarihe gömülecektir; yani, ulus devletlerin ortadan kalkmasından paniğe kapılmamak lâzım. Rasyonel bir şekilde bir gün, tarihten gelen her şey gibi tarihe dönebilir. Onun daha ileriye götürülmüş, daha rafine bir biçimidir; fakat, ulus devlet, millî devlet kadar, yani geniş anlamdaki millî devlet kadar dayanıklı değildir. Millî devletler — ki, ulus devlet de onun bir şeklidir; genel anlamda millî devlet — ulus devletlerden siyasî çalkantılara karşı çok daha mukavemetlidir. Bu, ulus devletin millî devletin özel bir biçimi olmasından ileri gelmektedir. Tabii, millî devlet veya millet devlet, her ikisi de bir millet kavramını tazammun

ediyor; ancak, kavramların zaman içinde değişmelere uğradığını hatırlatmakta fayda var. Kavramlar birer nehir gibidir, tarih boyunca akar; akarken, geçmiş olduğu topraklardan almış oldukları katkı maddelerine göre renkleri ve tatları, yoğunlukları değişir. Millet kavramı da böyle. Bugünkü Türkçe’de kullanmış olduğumuz millet kavramı, ilk orijiniyle neredeyse alakasız denecek hale gelmiştir ve köken Arapça olmasına rağmen Türkçe’ye hastır. Araplar “şaab” derler, millet demezler.

Millet kavramı, Kuranı Kerim’de daha ziyade “Millet-i İbrahim” gibi bir peygamberin ashabını, yakınlarını, ona iman edenleri anlatıyordu. Tabii, daha ziyade din bağıyla birbirine bağılı insanları ifade ediyordu. Hz. Peygamber Efendimizin bir hadisinde müminler gibi kâfirleri de bir tek millet olarak tanımladığını ve millet teriminin Müslüman olmayanlar için bizzat Peygamber tarafından kullanıldığını biliyoruz: “El küfrü milletü’n vâhidedh: Küfür bir tek millettir” hadisinde olduğu gibi.

Millet kavramı bugünkü anlamına 19 uncu Yüzyılın sonunda ulaşmıştır. Batı’da da “nasyon” kelimesi halk manasına gelir. Çıkış orijini budur. Bugünkü anlamına gelişi ve siyaset bilimi literatürüne, siyaset bilimi sözlük ve ansiklopedilerine bugünkü anlamıyla girişi, aşağı yukarı 100 yıllık veya biraz daha fazla bir zamanı kapsar. Fransız İhtilalinin yapıldığı dönemde millet terimi yoktur, bugünkü anlamıyla yoktur. Millet, halk manasına gelmektedir. Tıpkı laisitenin kaynağı olan Fransız İhtilalinde “laik” kelimesinin “halk” manasında kullanılması gibi. “Laik” terimi de ancak 1871’de teknik bir terim olarak kullanıldı ve bildiğiniz gibi, Fransız Anayasasına Türk Anayasasından on sene sonra 1947’de bir madde olarak girdi.

“Milliyetçilik” terimi de keza aynı. Bu terim ilk defa 1798’de literatürde bir tek yerde geçer ve sonra 1830’da teknik terim olarak ilk defa Mazzini’nin “Milliyetçilik Üzerine” isimli eserinde bir sosyal bilim terimi olarak kullanılır. “Millet” ve “milliyetçilik” terimleri sadece birer isimdir. İsimler cisimlerin kendilerine delalet etmez. Bunu şunun için söylüyorum: Özellikle “dejenere nominalizm” dediğimiz nominalizm, isim ile cismi özdeşleştirir; “eğer isim varsa cisim de var” tersi “isim yoksa cisim de yok” anlayışını intaç ettirir. Nasıl ki evinize aldığınız bir kediye “kaplan” adını verdiğinizde o bir kaplan olmuyor, sadece adı “kaplan” olan bir kedi olmaya devam ediyorsa, bir millet karakteri taşımayan bir topluluğa da millet demekle millet olmaz. Milliyetçilik terimi kullanılmadan önce de milliyetçiliklerin bulunmadığı anlamına gelmez.

Burada tabii, milliyetçilik teorilerine atıfta bulunmanın anlamı yok, yeri de değil; ama, “millet” kelimesinin henüz bugünkü anlamına gelmediği zamanlarda bile ilk “premordiel milliyetçilikler” dediğimiz, hem de çok asabî, gergin milliyetçiliklerin var olduğunu biliyoruz. Mesela Aristoteles’in “Devlet” isimli eserinde Yunanlıların ne Avrupalılar gibi geri zekâlı — Avrupalılara geri zekâlı diyorlar, kendilerini Avrupa’dan saymıyorlar — ne Persliler gibi alçak olduğunu, bunların bütün meziyetlerini şahıslarında cem etmiş ve bütün kusurlarını da şahıslarından def etmiş dünyanın en asaletli milleti olduğunu söyler. Bunun bir tek adı vardır, milliyetçilik.

Platon bir eserinde “eğer iki Helenli birbirini öldürürse, bu yanlış bir şeydir; ama, Helenliler yurtlarını istilaya gelen, bu güzel Helen ülkesini istilaya gelen düşmanları öldürürlerse, bu iyi bir şeydir” der. Burada “güzel Helen yurdu” ifadesini aynen kullanır. Bu söylediğim cümle de “Devlet” isimli eserinden alınmıştır. “Birbirimizle çatışsak bile, bir gün barışacağımızı göz önüne alarak barışacak bir aralık bırakalım” der. Çünkü, Helenliler kardeştir. Ama “milliyetçilik” terimi yok. Hiç önemli değil.

“Milliyetçilik” terimi 20 nci Yüzyılda asıl büyük değişikliğe uğradı, tıpkı “demokrasi” teriminin çok eskiden beri mevcut olmasına rağmen, en az 2500 yıldan beri bilinen bir terim olmasına rağmen, bilhassa Platon’un şiddetli saldırıları sonucunda gözden düşmesi ve ancak 20 nci Yüzyılda asaletli kavramını kazanması gibi. Kavramlar dalgalanır; asla onlara bakarak hüküm veremeyiz. “Milliyetçilik” terimi de ancak 20 nci Yüzyılın başında asaletli bir anlam kazandı; fakat, şimdi yeniden bu terim bir kirlenme süreci veya bir tehdit süreci geçiyor diyebiliriz.

Ulus devletlerin doğuşları ve gelişleri millî devletlerin doğuşlarından farklı, millî devletlerin içerisinden doğmuştur. Ulus devletlerin doğuşu ve ana rahmi, hepimizin bildiği gibi Avrupa’dır. Avrupa ulus devlet süreci, Roma ve Roma’nın arkasından gelen, Roma’yı yıkan barbarların Roma tarafından medenîleştirilmesi süreci olan, miladî 5nci Yüzyıl ile 10ncu Yüzyıl arasındaki medenîleştirme süreci olan dönemde ve bunun arkasından gelen feodaliteden sonra sanayileşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Yani, bugünkü Avrupa’daki ulus devletlerin her birisi, Avrupa’nın ve Batı’nın asıl kökü demek olan Roma’nın yıkılmasına sebebiyet veren barbarlardır, hepsi Roma’yı yıkan barbarlardır; ama, Roma, kendisini yıkan barbarları kültür gücüyle terbiye etmiş ve onları medenîleştirmiştir. Birkaç kısa aşamadan başlıklarla bahsetmek istiyorum, nasıl doğdu ve gelişti diye.

Bunlardan birisi, felsefesi 5 inci Yüzyılda Augustinus tarafından yapılan Hristiyan Birliği ideali; birinci aşama budur. Burada bütün Hristiyan kavimlerin bir üstün birlik içinde erimesi öngörölmüştür. Bunun teorisi de, kilise doktrininin tepesinde bulunduğu, adına “Papalık doktrini” denilen müessese. Bu dönemde bütün Hristiyan kavimler bir tek beden farklı uzuvları gibi telakki edilmiştir ki, millî devlet karşıtı bir politik felsefedir bu.

Bunun arkasından, Avrupa’nın bir tehdit süreci yaşadığını görüyoruz ki, bu İslâm ve Türk tehdididir. Bu da, bu teorinin yanında pratik olarak da, bütün Hristiyan Avrupa devletlerinin bir üstün birlik potası içerisinde erimelerini veya en azından daha üstün bir kimliğin şemsiyesi altında kendi kimliklerini ikincileştirmelerini sonuçlandırmıştır. Bütün Avrupa devletlerinin özellikle 11nci Yüzyıldan itibaren 17nci Yüzyılın sonuna kadar en büyük gayesi, bu tehdidi geriye püskürtmek olmuştur. Çünkü, özellikle 17 nci Yüzyılın sonlarına doğru Avrupa Kıtası, doğudan gelen ve kendisine bütünüyle yabancı bir büyük gücün kendi kıtasında bitme noktasına kadar sıkıştırmış olduğu bir kıtadır. Arnold Toynbee’nin “Tarih Bilinci” isimli eserinde vermiş olduğu bir harita vardır; bu haritaya bakıldığında zaman, Batılıların, yani Avrupalıların kendi kıtalarında nasıl preslendiğini gösterir. “Eğer Viyana kuşatması başarılı olmuş olsaydı ne olurdu” sorusu hâlâ ürpertici bir sorudur. Muhtemelen, Annales okulunun filozoflarından birinin öngördüğü gibi, o dalga Mans’a kadar giderdi. Viyana kuşatması aşırı derecede önemli bir şey; yani, canhıraş bir feryatla müdafaa ediliyor ve böyle bir dönemde millîlik mutlaka ikinci plana itilmelidir. Kaldı ki, o barbarların kendi kültürlerini rafineleştirme sürecinin de bin yıl alması gerekiyordu. Ama, zamanla bu Hristiyan Birliği ideali, bu üstün siyasî organizasyon fikri zayıfladı. Bunlardan birisi, modernite ve onun getirdiği moderniteyle alakalı olan dünyevîleşme. Dünyevîleşme, doğrudan doğruya Avrupa’da daha sonraları — Michlé’nin yapmış olduğu tarifile — Roma’nın ve Yunan’ın parlak medeniyetinin üstüne örtölmüş kalın Hristiyan şalının aralanması demektir. Bunun için de kiliseyle bir çatışmaya girilmesi gerekiyordu. Kiliseyle girişilen çatışma, kiliseye ait her şeyin, en azından çok fazla şeyin terk edilmesini gerektiriyordu. Tüm yargılarıyla, değer hükümleriyle, kurumlarıyla ve anlayışlarıyla birer birer yıkılarak Ortaçağ biterken, yıkılan kurumlardan birisi de, Ortaçağın bu demin bahsetmiş olduğum üstün bir belirleyici siyasî organizasyon potası altında diğer devletlerin ikincileştirilmesidir. Hepinizin bildiği gibi “Kayzer Papizm” denilen uzun dönemde Katolik kilisesi, Avrupa’daki bütün kralların ve hükümdarların meşruiyetini tasdik merciidir. Bunun adına “Ultra Montanizm Prensibi” deniliyor; papaların tartışılmaz birer otorite olması. “Ultra

Montanus”, dağların ötesi demek; yani, dağların ötesindeki adama, Papa’ya telmihte bulunuyor bu doktrin. Tanrı’yla konuşan adamdır ve bütün hükümdarlar meşruiyetini ondan almalıdır. Napolyon bile, imparatorluk tâcını Papa’nın elinden giydiği anda meşrû imparator olmuştur. İşte, Kilise’nin gücü zayıfladıkça, millî devletlerin de millî kimlikleriyle ortaya çıkması söz konusu olmuştur.

Protestanlık önemli bir süreçtir; çünkü, Protestan kiliseleri 16 ncı Yüzyıldan itibaren merkezî Katolik kilisesine karşı — ki, Katolisizm evrensellik demektir — birer başkaldırı sonucudur. Alman Protestanlığı, Alman millî ruhunun, German ruhunun isyanıdır. Anglo Sakson ülkelerdeki ve daha kuzeydeki ülkelerdeki Zivingiyan Protestanizminin ve Evangalikanist Protestanizminin, Anglikan Protestanizmin her birisi millî kilise mahiyetindedir ve birer milliyetçilik ve millî devlet hareketidir. Keza, Katolisizm içerisinde bulunmasına rağmen Fransa’da uzun müddet etkili olan Fransız Galikanizmi de, bir millî Katolik kilisesidir ve Fransız milliyetçiliğinin inşa edilmesinde önemli bir katkı payı sağlamıştır.

Bu arada İslâm Türk tehdidinin zayıflaması, bütün Hristiyanların bir tek siyasî organizasyon altında toparlanmasının zaruretini de büyük ölçüde pratik olarak ortadan kaldırmıştır; ama, bu arada bu akıma, millet, millîleşme ve milliyetçilik akımlarına zıt olarak, Avrupa tarihî içerisinde Roma’nın ve Katolik kilisesinin mirasını devam ettirmek olan büyük siyasî birlik hareketleri —ki, bugün Avrupa Birliği olarak karşımıza çıkıyor- Avrupa federalizasyon teorileri, entelektüeller arasında milliyetçilik cereyanlarıyla başa baş mücadele etmeye devam etmişlerdir; onu da satır arasında belirtelim.

Bu arada sanayi devrimi birinci derecede tetikleyici bir fonksiyon üstlendi. Sanayileşme okuma yazmayı yaygınlaştırdı ve fonksiyonelleştirdi. Bizde okuma yazma oranı şu anda yüzde 90 civarında; ama, fonksiyonelsiz olduğu için kimse okumuyor. Sanayi, okuma yazmanın fonksiyonelleşmesi demektir ve tarihî tecrübe, bizim Türkiye’de akıl almaz paraları sarf ederek dağa taş mektep kurmamızın hiçbir anlam taşımadığını gösteriyor. Sanayi toplumu olmayı başaramayan ülkeler çocuklarına okuma yazma öğretirler, ama onlar hiçbir şey okumazlar ve hiçbir şey yazmazlar. En fazla okudukları, gazetelerin televizyon sayfalarındaki programlardır, otobüs duraklarındaki levhalardır falan. İnsanlar okurken beyinlerinin acıdığını düşünüyor; çünkü, okuma gerçek anlamına bir sanayi toplumunda ulaşıyor.

Tabî bu arada endüstrileşmenin sonucu olarak önemli bir hadiseyle karşılaşırız: Homojenleşme. Millet bilincinin, aynı soydan gelen insanların farklı bir sosyal birim olduğunu hissetmeleri demektir bu.

Bu arada önemli bir etken — Batı literatüründe çok fazla itiraf edilmeyen bir husus bu — Kolonyalizm. Kolonyalizmin yaptığı etki şudur: Kolonyalizm, anavatan ve koloni diye bir ayrışmaya sebebiyet vermiştir. Bütün milletler ve milliyetçiliklerin oluşması için “öteki” olması gerekir. Bütün dinlerin de içselleştirilebilmesi için “öteki” olması gerekir. Dinlerde “öteki”nin adı “kâfir”dir. Dinler kendilerini böyle kabul ettirirler. Milletler ve milliyetçilikler de bir “öteki”ne ihtiyaç duyar. Avrupa’daki milletlerin oluşmasında iki “öteki” görüyoruz. Bunlardan birisi diğer öteki Avrupa milletleri ve ikincisi de koloniler. Üçüncü olarak da, Avrupa’yı dışarıdan topyekûn tehdit eden veya tehdit gücü azalmış olsa bile bir zamanlar onun oluşmasında çok büyük bir fonksiyon icra eden Avrupa dışındaki iki güç — genel olarak ikisini bir başlık altında topluyorum — İslâm İslâm –yani, artık unutulmuş olan Arapları bir tarafa itecek olursak, Müslüman Türkler- ve ikincisi, Hristiyan olmalarına rağmen Ruslar Avrupa’da daima “öteki” rolünü üstlenmişlerdir. Kolonileşme de böyle bir fonksiyon üstleniyor ve anavatan ve koloni ayrışması, milliyetçiliklerin ve milletlerin oluşmasında önemli katkı sağlıyor. Tabî, kolonyel paylaşım ve Avrupa milletlerinin birbirleriyle gırtlak gırtlığa boğuşması da, birbirlerinin milliyetçiliklerini güçlendiriyor.

Bu arada önemli bir şey görüyoruz: Haldun kendi teorisinde, asabiyeğin önemli bir rol üstlendiğini, kurucu asabiyeğin nesep asabiyesi olduğunu, ama imparatorluk şekline dönüşen bir siyasî organizasyonda bir devletin salt nesep asabiyesine dayanması durumunda dağılacığını, bunun yerine farklı bir asabiye türünün geliştiğini ve sebep asabiyesi denen bir asabiyeğin ortaya çıktığını söylüyor. Sebep asabiyesi zamanla nesep asabiyesinin üstünü örter; yok etmez ama, örter; nesep asabiyesi köktedir, daima durur. Büyük imparatorluklar, nesep asabiyesi, yani soya bağlılık üzerine kurulur; fakat, gelişmelerini sebep asabiyesiyle yürütürler. Büyük imparatorlukların bu gelişmesi, Haldun teorisini doğruluyordu ve buradan da milliyetçiliklerin öldüğü zannediliyordu; ama, nesep asabiyesi, modern milliyetçiliklerle birlikte yeniden ve daha büyük çapta ortaya çıktı. Yani, Haldun’un teorisi hâlâ doğru. Modern milliyetçiliklerin ortaya çıkışı, Haldun teorisinin kavramlarıyla bu şekilde açıklanabilir; yeniden sebep asabiyesinden nesep asabiyesine dönüş.

Bunun arkasından kısaca şundan bahsetmek istiyorum: **Ulus devletlerin geleceğine yönelik tehditler.** Bunları da iki başlığa ayırmak mümkün. Birisi üstten gelen tehditler, büyük ve global çapta gelen tehditler. Bunlardan birisi, açılış konuşmalarında da belirtilmiş olduğu veçhile, küreselleşme. Küreselleşme konusunda biz bu sene Abant'ta, Gazeteciler ve Yazarlar Vakfının bu seneki Abant toplantısında iki gün sabahtan akşama kadar resmî oturumlarda, gece yarısına kadar da hususî sohbetlerde tartıştık, işin içinden çıkamadık; çıkılmaz da, ne iki günde ne yirmiiki günde içinden çıkılacak bir şey; inanılmaz bir literatür var.

Kısacası şu: Küreselleşme dediğimiz şey; bunlardan birisi, fikirlerin, birtakım insanî kavramların, teknolojinin, medeniyetin evrensel çapta, global çapta yayılması. Bu, romantik küreselleşme. Bakınız işte, evinizde internet var. Ben interneti çok yoğun kullanan birisiyim. Oh ne güzel; oturuyorsunuz, hakikaten de doğru, oturduğunuz yerde, gecenin saat üçünde, Amerika'daki bir kütüphaneye girip kitap okuyorsunuz; ama, her internete giren şunu görür: İnternete girdiğiniz sayfada şöyle bir yazı vardır: Alınan mesaj; gönderilen mesaj; yani "alınan bayt; gönderilen bayt." Alınan bayt'ı siz alıyorsunuz da, sizden nereye gidiyor? Bilmiyorum nereye gittiğini; benden bir yere bir şey gidiyor, benim makinemin içinde birisi dolaşüyor. İşte, globalleşmenin romantik olmadığını buradan da görüyoruz; Big Brother beni gözetliyor. Onun için dostlar, mahkeme önünde hesabını veremeyeceğiniz hiçbir şeyi bilgisayarınıza asla yazmayın. Bir akademisyen arkadaşımın dediği gibi, hâlâ en mahrem yazı aracı daktilo; kimse onu kontrol edemiyor henüz. Bir de güzel bir tarafı var; ânında çıktısını alıyorsunuz. İnternet öyle değil; internette, globalleşmenin iki yüzünü birden görebiliyorsunuz, hem güzel yüzünü hem çirkin yüzünü. Dünyayı dolaşıyorsunuz; ama, o anda bütün dünyada da birisi sizi gözetliyor.

Küreselleşme — bazılarına göre Yeni Kolonyalizm; ki, ben de bu fikirdeyim; büyük ölçüde böyle — Kolonyalizm'in metamorfozu, yeni şartlar altındaki yeni biçimi, yeni kazanmış olduğu bir biçim ve küreselleşmenin sonucunda gösterilen birtakım hedefler var. Küreselleşme bir dünya devletine doğru mu gidiyor diyecek olursak, bu da çok yeni değil; bundan 4500 sene önce bunun teorisini yapan ilk kişi, Akkat kralı Sargon ve Mısır firavunu 3 üncü Tutmosis. Milliyetçilik ne kadar eskiyse, milliyetçilik karşıtı bir fikir olan kozmopolitanizm, yani bütün dünyayı vatani olarak kabul eden siyasî doktrin de o kadar eskidir.

Küreselleşme, patriotizmin, yani vatanseverliğin tam karşısında olan kozmopolitanizmin yeni adıdır ve buradan global bir devlet tasarımı ortaya

çıkılmaktadır. Bu global devlet tasarımını belki bilimkurgu filmlerinde olduğu gibi bütün dünyanın bir parlamento tarafından yönetilmesi anlamına gelecek şekilde algılanmak için henüz çok erken, belki uzun bir zaman göremeyeceğiz, belki hiç göremeyeceğiz; ama, bütün dünyanın belli bir merkezden, ekonomik, kültürel ve siyasî olarak manüple edileceği bir dönemi yaşıyoruz biz. Şu anda dua edelim de, emperyal birleşmeler düşünler; mesela, Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa Birliği arasındaki artık yavaş yavaş su yüzüne çıkmaya başlayan çatışma bu bakımdan faydalı olabilir. Bu konuda da akademik sitelerde bir hayli bol miktarda yayın var. Yani, bu konuda göz önüne almamız gereken bir şey şu: Kilise doktrininin, Katolik kilisesinin Milenyum teorisi vardır. Milenyum teorisi şunu öngörür — ki, temeli Zerdüşt'e dayanır, Zerdüşt'ün 3 ontolojik zaman dilimi teorisine dayanır — birincisinde, İsa yeryüzüne gelmiştir ve ilk bin yıllık dönem, yani birinci milenyum, Hristiyanlığın kökleşme ve yerleşme dönemidir. Bu birinci dönemi başarıyla tamamlamak üzereyken Hristiyanlık rakip bir evrensel dinle karşılaştı ve onun tarafından hâkimiyet alanı daraltıldı; ama, ikinci binyılın sonunda Hristiyanlık rakip dini bertaraf etti, onu pasifize etti; o rakip dinin en büyük temsilcisi ve Müslümanların babası olan Osmanlı'yı yok etti. Şu anda bütün dünya Müslümanları — ki, bu dünya Müslümanlarının bir kısmı kendi babasının katilidir — vatanın emperyal ve kolonyal saldırılar önünde açık hedefdir. Eğer Osmanlı hayatta olmuş olsaydı, Filistin'de böyle bir trajedi yaşanmazdı.

Mahatir Muhammet Zaman Gazetesinde temmuz ayında bir yazı yayınlamıştı; çok dokunaklı bir yazıydı bu. Bu adam Malezyalı, Türk de değil. Yazısının başında meâlen şöyle diyor: “Batılı emperyal bu yüzyılın başında — yani, 20 nci Yüzyılı kastediyor — İslâm dünyasının koruyucu kalkani ve son büyük devleti Müslüman Türk İmparatorluğunu ortadan kaldırdılar. Bunu kaldırırken de, Arapları bir araç olarak kullandılar. Onun yerine cetvellerle sun'î bir harita çizdiler ve hiçbir etkinliği olmayan ulus devletlere bölüştürdüler. Şimdi onların her birisiyle âdeta alay edercesine oynuyorlar. Bütün Arap devletleri bir araya geldiği zaman, İsrail'in karşısında sesini bile çıkaramayacak bir hale düşmüştür; çünkü, bütün İslâm dünyasının önünde kudurmuş bir denizin dağ gibi dalgalarına karşı arkadaki yat limanını koruyan, göğsünü o dalgalara açmış bir dalgakıran gibi duran Osmanlı seddi yok artık.”

İşte bu, ikinci milenyumda elde edilen muazzam başarıdır. Bu ikinci milenyumda papalığın iddiası şudur: Büyük başarı kazanılmıştır; Avrupa Kıtasından İslâmiyet sökülüp atılmıştır. Halbuki bir ara, Müslümanlık, Avrupa'yı aşırı derecede sıkıştırmıştı.

İkincisi, Amerika Kıtası tepeden tırnağa Hristiyanlaştırılmıştır. Amerika Kıtasına Müslümanlık ancak mikroskopik düzeyde ve sığıntı olarak girmiştir. Asya'da Rusların sayesinde Asya'nın kuzeyi Hristiyanların kontrolündedir. Afrika'nın da büyük kısmı Hristiyanların elindedir.

Şimdi teori şunu öngörüyor: Üçüncü milenyumun sonunda, yani 2000 yılının sonunda dünya Hristiyan devleti kurulacaktır ki, bu, demin ismini zikretmiş olduğum Augustos'un 411 yılında kaleme aldığı "Paganlara Karşı Tanrı Devleti" isimli ve hakikaten çok ihtişamlı, ilk tarih felsefesi olan yedi ciltlik eserindeki teoridir. Sonunda Tanrı devleti kurulacak ve yeryüzünden şeytan devleti atılacaktır. Tanrı devleti, Katolik kilisesinin emrinde olan devlet demektir, Katolik kilisesinin devleti demektir. Onun dışındaki bütün devletler şeytanın devletidir ve bunun için de üç aşamalı biner yıllık demet öngörülmüştür. Bu teorileri Türkiye'de tartışan entelektüel de ben görmedim, eğer görenleriniz varsa lütfen beni haberdar ediniz. Dünyadaki en kalitesiz entelektüellerinden birisinin de maalesef benim ülkemin entelektüelleri olduğunu söyleyebilirim.

Milenyum teorisi kısaca bu; yani, küreselleşme böyle bir tehdit oluşturuyor ve bu arada milletüstü yeni hiper oluşumlar var, bunlardan birisi de Avrupa Birliği olmak üzere.

Tabii, küreselleşmenin bir anlamı da, dünya zenginliklerinin belli yerlerden belli yerlere transferi ve 19ncü yüzyıldaki kolonyalizmin daha ince ayar metotlarla ve daha güler yüzle tatbik edilmesi. Mesela, gidip Afrika'nın bütün zenginliklerini talan ediyorlar, ondan sonra da Afrikalı açların karınlarını doyurmak için konser veriyorlar; inanılmaz bir gösteri ve tam Avrupalıya yakışan bir ikiyüzlülük. Diğer kültürlerin ezilmesi ve önemli bir başlık, kültürel tektipleştirme.

İkinci bir tehdit, alttan gelen bir tehdit dalgası; bunlardan birisi, etnikçilik, mikro milliyetçilik — alt milliyetçilik de denilen mikro milliyetçilik — bir diğeri, mezhepçilik.

Ulus devletlerin geleceğine ilişkin olarak da, hemen birkaç cümleyle söyleyeyim; Türkiye bağlamında birleştirerek söylüyorum ve bütün buna rağmen ben şunu iddia ediyorum: Usul devletlerin bitmesi o kadar önemli değil, millî devletlerin asla bitmeyeceğini düşünüyorum. Ulus devlet tarihin bir ürünüdür; ama, millî devletlerin, ulus devletlerin çapını

büyüterek yeniden inşa ettikleri kanaatindeyim. Yani, daha açık ifade edecek olursam; birçoklarının sadece salt bir teorik düşünceyle, birçoklarının da etekleri zil çalarak ve sevinçle, daha doğrusu tahayyüllerinin ve tahassürlerinin ifadesi olarak dışlaştırdıkları bir tez var: Ulus devletler ortadan kalkıyor. Hayır, ben şöyle diyorum: Ulus devletler format değiştiriyor, daha doğrusu çap değiştiriyor. Artık bugüne kadar gördüğümüz ulus devletlerden çok daha büyük çaplı ulus devletler göreceğiz. Birkaç tane örnek vermek isterim: Bunlardan birisi şu: 200 yıl önce mevcut bulunmayan bir millet bugün dünyanın en büyük ulus devleti haline gelmek üzere; Amerika Birleşik Devletleri. 1776'da ilk kongre toplantıları yapıldığı sırada bir delege Amerika milletinden söz ettiği zaman, hiddetle ayağa kalkıyorlar. Biliyorsunuz, 13 eyalet, her eyalet kendisini bir devlet olarak görüyor. Diyelim ki, Philedelphia temsilcisi ayağa kalkıyor “bu ne demek; böyle bir millet yok ki” diyor. Konuşan delegenin verdiği cevap çok müthiş: “Yok biliyorum; ama, inşa edeceğiz.” Bir Amerikalı tarihçinin dediği gibi, bu inşa sürecinin birinci aşaması 90 senede bitti. Ayrılık harbi, yani 1865'teki iç harp bittiğinde Amerikan milletinin inşa edilmesinin birinci aşaması bitmişti. Şimdi bu ikinci aşamayı da bitiriyor; Clinton dönemiyle birlikte Amerikan yapı sistemi çok geniş çaplı bir ulus devlet şekline dönüştü. İkincisi, Çin. Birbirinin dilini anlamayan üç ayrı bölgeden oluşan Çin, bugün çok büyük bir ulus devlet çapında teşkilatlanıyor. Ruslar ulus devlete dönüşüyor. Bir Batılı'nın dediği gibi, “Ruslar Türklerden ve diğerlerinden kurtuldular ve ilk defa Ruslar Ruslarla başbaşa kaldılar. Rusyada Rus yoğunluğu tarihte görülmuş en yüksek sınırına ulaştı.”

En önemlisi, bir hiper ulus devlet olma yolunda olan Avrupa Birliği. Avrupa Birliği çok kısaca şöyle: Avrupa Birliği, Avrupa milletlerinin birtek Avrupa debelti kurma teşebbüsüdür. Birçok teorisyenin ismini zikredecek bile vaktim kalmadı, sadece bir tanesini söyleyeyim: Jose Ortega y Gaset, 1930'da kaleme aldığı “Kitlelerin İsyanı” eserinde şunu öngörür: “Avrupalılar büyük bir Avrupa milleti halinde teşkilatlanmalı ve çapı büyük bir Avrupa millî devleti, yani ulus devlet inşa etmeli; *hyper nation state*.” Batıdaki bazı literatürler şu anda mevcut olan ulus devletlerin adına “regional nation state”, yâni “bölgesel küçük ulus devlet” diyor. Avrupa Birliğinin — ki, bunun arkasında yatan asıl proje Avrupa Birleşik Devletleri'dir — asıl adıyla “European Hyper Nation State” ve bunun milletinin de bir adı var “Avrupalı Milleti.” Tıpkı Amerika'daki bütün eyaletlerin eskiden devlet iken şimdi eyalete dönüşmesi gibi, artık yüz yıl sonra gözetlenen hedef, Türkiye'de Erzurumluluk, Bayburtluluk, Karşılık, İzmirlilik ne anlama geliyorsa, Avrupa Birliğinde de Alman, İngiliz bu anlama gelmelidir; hedef budur.

Türk Devletinin geleceği için de, çok kısaca şunu söyleyeyim: Türk Devleti bu coğrafyada olmak veya olmamak çizgisi üzerindedir. Anadolu Türklerinin dışındaki Türklerin henüz milletleşme aşamasını tamamladığı kanaatinde değilim; bu apayrı bir konudur; ancak, vaktimi aşmamak için detayına girmeyeceğim. Bu konuda çok dertliyim; açarsam, hepinizin uykusunu kaçırırım; aslında kaçırmakta hiç beis görmüyorum, uykumuz kaçsın.

Ben şunu söylemek istiyorum dostlarım: Biz, cumhuriyetin kurulmasıyla fizikî bir küçülmeye uğradık. Bu cumhuriyetin kurucuları, fizikî küçülmeye rağmen zihinlerinde büyük idealler taşıyorlardı; ama, o günün konjonktürleri, bu büyük ideallerin manife edilmesine müsait değildi, tehlikeliydi. Hepimizin tarih kitaplarında okuduğumuz, Orta Asya'dan çıkan devletler, onun siyasî bir ifade kazanmamış kültürel altyapısıydı. Ancak, ne yazık ki, kuruculardan sonra gelen nesiller, sınırların küçülmesinin benzerini beyinlerini yaşadılar. Artık Türkiye'yi uzun bir zamandan beri, beyinleri küçülmüş insanlar yönetiyor. Öylesine küçüldü ki, artık Türkiye'nin büyük olan hiçbir şeyi kalmadı, hiçbir büyük ideali kalmadı ve şunu söyleyeyim: Büyüme istemeyen milletler küçülmeye mahkûmdur.

Ezcümle şunu söylüyorum: Bu coğrafya, bizim için gayri tabii bir coğrafyadır. Ben, hiçbir zaman hududumun Edirne'den geçmesini kabul edemem. Edirne'den bağırdığımız zaman, sınırda ses duyuluyor. Bu topraklarda ya büyüyeceğiz ya bu topraklardan bizi silip atacaklar. Bu ikisinden birisi arasında bulunuyoruz. Eğer soru sorulacak olursa veya aralarda bunu sizinle ayrıca tartışmak istiyorum. Geleceğimiz bıçak sırtında.

Saygılar sunuyorum efendim.

BAŞKAN:

Ben de Durmuş Bey Hocamm bu güzel konuŐmasma ozellikle teŐekkür ediyorum. Vaktin darlığını da düŐünerek çok küçük bir katkıda bulunacağım.

Papa'nın son Azerbaycan seyahatinden önce bir ifadesi oldu — hocamı teyit bakımından söylüyorum — “bininci yılda Avrupa'yı HristiyanlaŐtırdık, ikinci bin yılda Afrika'yı HristiyanlaŐtırdık, nc bin yıldaki hedefimiz de Asya'yı hristiyanlaŐtırmaktır ve Asya'nın kapısı da Türkiye'dir, ilkönce oradan baŐlayacağız” diyor. Bu son dönemde de misyonerlik faaliyetlerinin Türkiye'de yoğun bir Şekilde artması, özellikle depremin de vesile edilerek başlayan bir hareket bugün hızlı bir Şekilde devam etmektedir.

Küreselleşmenin ve milli devlet olgusunun daha çok dikkat edilen tarafı ekonomi ve siyasi iliŐkilerdir; ama, en çok dikkatten kaçan tarafı ise kültürel yapısıdır. Çünkü, ülkelere bu ekonomik saldırı, sadece işin maddi boyutu bakımından görülmektedir. Oysa, Saym Oda Başkanı'nın da ifade ettiği gibi, bu ticari iliŐkilerin ve küreselleşmenin getirdiği, dkkanlarımızdaki isim deđiŐikliđine kadar varan — ki, bu, kültürel deđiŐimin ifadesidir ve hızlanmasını göstermektedir — buna benzer, televizyon yayımlarından matbuata kadar pek çok alanda küreselleşmenin getirdiği bir kültürel erozyon gerçeği de ortadadır.

EK:

Basılı Metinde Bulunmayan Kısım

SORU:

Bir de Durmuş Hocaya bir soru soracaktım. “Küfür tek bir millettir” dediniz. Onu Hadis-i Şerif’ten hareket ederek söylediniz. Onun açıklamasını yapar mısınız lütfen.

Durmuş HOCAOĞLU:

Devlet kavramının tarihî gelişim süreci içerisinde nasıl değişikliklere uğradığına bir örnek olarak vermiştim. Bir Peygamber hadísidir bu, Hz. Peygamber’e ait bir sözdür, O’nun hadísidir.

İmdi; her din, bütün insan dünyasını ikiye böler; bir kendi dinine inananlar vardır, bir de onun dışında bütün diğerler, ötekiler vardır. Hristiyanlar için de bu böyledir, Yahudilik için de böyledir, herhangi diğer din için de böyledir, İslâmiyet için de böyledir. Müslümanlık bütün insan küresini ikiye böler; biz ve ötekiler. Biz “mü’min” adı altında toplanır, Allah’a teslim olan manasında “Müslüman” adı altında toplanır ki bir adı da “Millet-i İslâm”dır; diğerlerinin tamamı, mümin, münafık, fâsık, kâfir, zındık, hepsinin de bir tek adı vardır; “Ehl-i Küfr”, ya da “Millet-i Küfr” denir bunlara. Bunlar önce bir tek küre altında toplanır, ondan sonra bunların içerisinde bir kısım bize daha yakındır; bunlara “Ehl-i Kitab” deriz. Ehl-i kitap dışında olanlar, müşriklerdir. Hepimiz bildiği bir husus, Peygamber hadisi kısaca bunu anlatıyor.

Bir küçük katkıda daha bulunmak istiyorum. Buradaki bölünme ve parçalanma, Avrupa Birliği teorisinin kaçınılmaz bir sonucudur. Fragmantasyon teorisi, sadece Avrupa Birliğinin kendi dışındaki ülkelere karşı kurduğu bir komplo değildir, Avrupa Birliği kendi kendisini de parçalamaktadır; yani, her Avrupa Birliği üyesi ülke, kaçınılmaz olarak parçalanmak zorundadır. Bu, bir birleşik ve müttehid Avrupa yaratabilmek için, eski Avrupa devletlerinin tasfiye edilmesini zorunlu kılar, tıpkı Victor Hugo’nun 1851 yılının ağustos ayının 15’inde Paris Barış Kongresinin açılış nutkunda söylediği gibi. Nasıl ki vaktiyle ulus devletler, feodalitelerin eritilmesi, ulus devlet potasında eritilmesiyle oluştuysa, şimdi büyük Avrupa ulus devleti ve büyük Avrupa milleti, şu andaki mevcut ulus devletlerin eritilmesi, mevcut ulus devletlerin müstakbel Avrupa birleşik devletleri bünyesinde eritilmesi ve mevcut milletlerin de yine bu pota içerisinde eritilerek bir tek millete dönüştürülmesi için şarttır.

Churchill, 1946 yılının eylül ayının 16'sında Zürih Üniversitesinin açılışına davetli konuşmacı olarak katılmış ve muhteşem bir nutuk iradetmiştir. Avrupa Birliği teorisinin arkasında bulunan 1600 yıllık teorinin özetidir bu. Bizim özellikle medya kalemlerini, Ali Fuat Başgil'in tabiriyle Bâb-ı Âlî Uleması, Necip Fazıl Kısakürek'in tabiriyle, aslını gördüğü hiçbir şey, posasını görmediği hiçbir şey olmayan, çok az bilen, çok fazla konuşan medyadık Bâb-ı Âlî Ulemâsı'nın hiç dokunmadığı bir husus; Avrupa Birliği 1950'de falan çıkmadı, ilk teorisyeni, 411 yılında yazılmış olan Agustinus'un kitabıdır. Churchill'in konuşması da bunun bir özetidir ve şöyle diyor: "Resmî adı ne olursa olsun, bir nevi Avrupa birleşik devletleri bina etmeliyiz." Bunun da bina edilebilmesinin şartlarını birçok filozof tartışmıştır. "Ezcümle, bir Avrupa milleti yaratmalıyız. Bunun yaratılabilmesi için de, Avrupa parçalanmalıdır; çünkü, parçalanana daha kolay yönetilir ve sonra da küçük parçalar daha kolay birleştirilir." Nitekim, Avrupalılar kendilerini parçalamada büyük mesafeler almışlardır. İspanya bugün 17 bölgeye ayrılmıştır ve İspanya'nın adı, "bölgesel otonomiler devleti"dir. İtalya 3 veya 4'e parçalanma aşamasındadır. Fransa — ki, en çok o direnen olmasına rağmen — Korsika Kanunu'nu kabul etmiş, sonra reddetmesine rağmen yolu açılmıştır. Fransa, Korsikalılar, Katolonlar, Basklar ve Britonlar arasında parçalanacaktır. İngiltere fiilen 4 parçaya bölünmüştür; İskoçya kopmak üzeredir; -İskoçya'nın Merkez Bankası teşekkül etmek üzeredir; ayrı bir millî kilisesi vardır, ayrı bir resmî dili vardır, ayrı bir parlamentosu vardır, küçük bir iç güvenlik birimi vardır, sadece haricî politikası ve bir ordusu yoktur. Ezcümle, Avrupa parçalanmak zorundadır; tıpkı feodalitelerin daha büyük bir siyasî organizasyon olan Ulus- Devlet'i teşkil etmek üzere o potada eritilmesinin zarureti gibi, Avrupa'nın da böyle bir zarureti vardır.

Türkiye ve benzer ülkelerin özel bir konumu vardır. Türkiye'nin ayrıca bir özel konumu daha vardır. Yani, bu sadece Türkiye'ye karşı bir komplo değildir. Burada geçen sene konuşan Karen Fogg Hanımefendi, NTV Televizyonuna olan bir mülakatında Türkiye'nin bu şekilde Avrupa Birliğine alınması konusunda şöyle demiştir: "Avrupa Birliği henüz bir fil ile yatağa girmeye hazır değil." Türkiye Avrupa Birliği için henüz bir fil kadar iridir, parçalanması mutlaka şart. Demin söylediğim gibi, fragmentasyon teorisini Avrupalılar bizzat kendilerine tatbik ediyorlar, Türkiye'ye hiç merhamet ederler mi? Rusya'yı asla almayı düşünemez; 180 milyon nüfus, 17 milyon kilometrekare büyüklük. Hâsılı vaziyet bundan ibaret. Bu parçalanma son derece teorik bir çerçevedir ve Anıl Hocamın söyledikleri iliklerine kadar doğrudur.

